

gües s'afrenten *carrasca* per la part nostra amb *ansinas* en el costat castellà, com vaig anotar a Olocau del Rei (1961). —⁹ Per a explicar la *a-* del portuguès i la del català no cal pensar en la influència del tipus cast. *aliso*, bc. *haltz(a)* 'vern' (que ell creu d'origen gòtic), com fa Schuchardt, *Bask. und Rom.*, 36n., arbre tan diferent: factors fonètics basten en català, i en portuguès hi ajudava l'estructura (raresa dels mots populars amb *e:* inicial àtona i en síl·laba oberta). —¹⁰ Recordo breument la polèmica entre M-Lübke i Niedermann sobre l'explicació del vocalisme *ε*, que aquest creia explicable per un *ILLEX per abreujament combinat amb geminació de la consonant (ASNSL cxiv, 456-7) i que M-Lübke mira com una forma itàlica del grup sabèl·lic: *Zur Kenntnis des Allogudoresischen* (7-10), *Einführung z. rom. Phil.*, i la rèplica a Niedermann (ASNSL cxv, 397-9), amb raons que s'han hagut d'acceptar (així Rohlf's, *It. Gr.*, § 28n., § 81 (p. 65, n. 2); les formes nap. *eləə*, sic. *iliči*, it. *elce* (no **ellice*, cf. *pollice*), sd. *eligbe* (no *iddigbe*) s'oposen a una geminada, *elx* figura en Gregori de Tours, i en les altres dades filològiques llatines i sabèl·liques les raons que s'han donat en contra són opinables. —¹¹ *AlcM*. El *DFa*. defineix *aulet* com a 'al·zinar d'alzines joves' i *aulina* (com si fos un mot diferent d'*alzina*), com 'alzina jove': això, evidentment fantàstic, i allò dubto molt que ho sigui menys. Definicions donades per amics que no coneixien bé els mots. —¹² I encara el 1961 sento la frase «baixareu per l' *əulét* avall» a un vell pagès de Joanuiç (prop de St. Hilari Sacalm). «Un *əulét*» m'expliquen vagament com «una baga» a Taradell (1935) comentant el topònim l'Aulet del Bou. En escriptors de la zona, de llenguatge noble però viu i arrelat: «*aulets i rauredes*», Bertrana, *Proses Bàrbares*, 73; «*aulets i pinedes*», Ruyra, *Pinya de Rosa* II, 88. —¹³ Però a Banyuls de la Marenda em designaven *una ulédə*, aclarint que és «una arbreria», i després vaig constatar que eren alzines, 1960.

Ama, V. *amo* *Amable*, V. *amar* *Amaçar*, *amaçolar*, *amaçonar*, V. *maça* *Amadas*, V. *amar* *Amadelfes* [1868, *SLitCosta*; *AlcM*], del gr. *ἄμα* 'junts' + *ἀδελφοί* 'germans' *Amador*, V. *amar* *Amaganyar*, V. *maganyar*

AMAGAR, mot antic i comú al català i a la llengua d'Oc, d'origen incert i d'ètimon desconegut; deu haver-hi algun parentiu amb el cast. i gascó *amagar* 'fer acció d'anar a executar alguna cosa, en dany d'algu', també d'origen obscur: possiblement es va passar des del significat nostre a l'altre, per mitjà de l'accepció 'acotxar-se', 'arrijar-se a terra fent-se poc visible', que trobem en molts parlars del Sud d'Espanya i de Portugal, i per la de 'dissimular, disffressar (un intent)' (d'on 'esbossar-lo, deixar-lo entreveure'); i com que així es fa impossible de relacionar el mot castellà amb el germànic, l'existència d'un verb important i antiquíssim, comú a totes les llengües romà-

niques del Sudoest, i inexplicable per fonts més modernes, fa creure que es tracta d'una romanalla de llengües pre-llatines. □ 1.ª *doc.*: S. XIII (Llull, Jaume I) i potser ja c. 1195, Guillem de Berguedà; *amagare se* en 3 docs. catalans en baix llatí dels anys 1141-1164 (Bast-Bass. col. 7) 'defugir el deixar-se veure'.

Que ja l'usaria en el sentit més corrent en la llengua d'avui (veg. l'ed. Ugolini, *ARom.* xxiii, 35, v. 8); trobador català i amb altres obres datades de 1191-1194, però escrivia en llenguatge més aviat occità. Val a dir que és una lliçó discutible, que només duen dos del mss. (veg. *AMAINAR*). En tot cas és ja molt freqüent i amb tots els usos moderns en textos literaris en català pur des de la primera generació literària, com Jaume I i Llull: «cridaren que ells cremarien lo monestir e totes les dones --- l'abadessa e totes les dones *s'amagaren* e fugiren, e hagren gran pahor de mort», «avia una cova, en la qual un pastor tenia *amagada* una fembra, la qual avia levada a son marit e ab la qual peccava», «sants hòmens qui, *amagadament* e a palès, vajen enfre los infeels», *Blanquerna* (NCL I, 133.26; II, 63.26, 211.10), «*amagar* no-s poran ne contrestrar no poran ---», *Doctr. Pueril* (ed. Gili, p. 35); «e-ls hòmens de peu anaren-se *amagar* per les cases, cascú con mils podia», «si us volets, metrem-lo dins una cortina o en un loc *amagat* e hoirà con parlarà ab nós», «donam-los-hi *amagadament*, sí que l'altre no 'n sabé re», Jaume I (*Cròn.*, 135, 354, 423).

Cito encara, en textos posteriors: «nuyll pescador --- que peix aport --- no-gos *amagar* ne celar, a neguna persona qui a vendre li-n deman», Balaguer, a. 1315 (*BABL* XII, 419); *amagadament* en Eiximenis, *Terç* (NCL VI, 31) i *Doctr. Compendiosa* (ed. Bof., 314); «quan tu vols fer peccat, *amagues-te* dels huylls de les gents», St. Vicent F. (*Serm.* I, 63.28). Encara estem en el mateix sentit, sinó que usat absolutament, en «casat, defunt, / may fon trobat / amonedat: / la viuda *amaga*; / ultra axò, -s paga / del creix e dot, / com millor port», JRoig (*Spill*, 6869).

L'ús del mot s'estén, en el sentit d'ocultació, amb caràcter universal, a totes les zones de la llengua (eiv. «*amagar*: esconder», PzCabrero), i pertot amb formes idèntiques.¹

Només en llengua d'oc tenim el mot amb una importància i fixesa comparable. Apareix ja algunes vegades en trobadors clàssics: ultra el passatge citat de G. de Berguedà, en el provençal Raimbaut de Vaqueiras, els llenguadocians Matfré Ermengaut i n'At de Mons, i en diversos textos en prosa o en vers didàctic dels Ss. XIII-XIV (Rayn. II, 11.62, cf. infra *amagatal*). Pertot, sentit essencialment igual al principal català d'ocultació: almenys això és normal en tota la zona del SE. de Gascunya, meitat Sud del Llenguadoc (lato sensu) i provençal rodanès («*amagà* cacher», *d'amagat*, *amagatal* 'amagatal' en els lèxics de Tolosa i el Tarn: Doujat-Visner, Gary), i en trobem testimonis clars en els rodanesos Anselme Mathieu (*TdF*) i Mistral: en *Mireio* «De Sant-Chamàs lou riche, ounte èro lou marcat, / venièn de vèndre sa toucado, / e.